ปัญหามาตรฐานกรอบสิทธิพลเมืองและการเกณฑ์ทหารในประเทศไทย
PROBLEMS WITH CIVIL RIGHTS FRAMEWORK STANDARDS AND MILITARY CONSCRIPTION IN THAILAND

[1]กลาง โพธิ์คำ, [2]อัคเดช มโนลีหกุล และ [3]ปุณณ์ดาพัชร์ วิมลคุณารักษ์

[1]Klang Phokham [2]Akadet Manoleehakul and [3]Pooldapat Wimonkunarak

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

[1]klang_nrc@hotmail.com, [2]t.manolee@gmail.com,

[3]sathitawimonkunarak@gmail.com

Received : January 14, 2024; **Revised** : March 23, 2025; **Accepted** :April 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาถึงปัญหาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 2) ศึกษาถึงการเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองที่เกี่ยวเนื่องกับระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส 3) ทราบถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระบบการเกณฑ์ทหารในประเทศไทยภายใต้หลักการแห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ผลการศึกษาพบว่า 1) การบังคับชายไทยบางส่วนเข้ารับราชการทหารในห้วงเวลาที่ไม่มีภัยสงครามอาจนำไปสู่การลิดรอนเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในระดับปัจเจกบุคคลและการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในวัยทำงานออกจากระบบเศรษฐกิจในระดับประเทศ 2) ผลการเปรียบเทียบกฎหมายระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่ามี

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กฎหมายที่มีบัญญัติเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารและมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองการคัดค้านการเกณฑ์ทหารด้วยมโนธรรม แต่ในทางปฏิบัติประเทศสหพันธรัฐรัสเซียเท่านั้นที่ยังมีระบบการบังคับเกณฑ์ทหารในปัจจุบัน 3) ควรออกกฎและโทษการห้ามนำทหารกองประจำการไปเป็นทหารบริการหรือทหารรับใช้ กำหนดสิทธิและสวัสดิการให้แก่ทหารกองประจำการให้เทียบเท่าทหารประจำการ หยุดการเกณฑ์ทหารเข้าเป็นทหารกองประจำการในยามสถานการณ์ปกติ กำหนดอาชีพทหารให้เป็นวิชาชีพที่สามารถสมัครได้โดยความสมัครใจ เฉกเช่น ข้าราชการในตำแหน่งอื่น ๆ เปิดโอกาสให้มีการคัดค้านอย่างมีมโนธรรม กำหนดในรัฐธรรมนูญว่า “พลเรือนในประเทศจะถูกบังคับให้เป็นทหารหรือใช้แรงงานใด ๆ มิได้เว้นแต่เมื่อมีภัยสงครามหรือถูกรุกรานจากราชศัตรู ให้มีการเรียกเกณฑ์พลเรือนมาเป็นทหารเพื่อต่อสู้กับราชศัตรูได้เป็นการชั่วคราว โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ออกประกาศคำสั่งเรียกเกณฑ์โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร” และเสนอให้มีทางเลือกในการประกอบกิจกรรมอื่นเพื่อสาธารณะแทนการเป็นทหาร

คำสำคัญ : การเกณฑ์ทหาร, ทหาร, สิทธิพลเมือง

Abstract

This research aimed to : 1) to examine issues surrounding the protection of citizens' rights and freedoms under a democratic regime as stipulated by the Military Service Act of 1954; 2) to conduct a comparative study of the protection of citizens' rights and freedoms in relation to military conscription in the United States, the Russian Federation, and the French Republic; and 3) to propose recommendations for improving the military conscription system in Thailand under the principles of the Military Service Act of 1954. The study findings are as follows: 1) The enforcement of military conscription on certain Thai males during peacetime results in the restriction of personal and professional freedom, leading to the loss of human resources from the national economy. 2) A comparison of conscription laws in the United States, the Russian Federation, and the French Republic reveals that while all three countries have legislation on military conscription and provisions for conscientious objection, only the Russian Federation still enforces mandatory conscription. 3) It is recommended that regulations and penalties be introduced to prevent conscripted soldiers from being assigned as servants, and that the rights and welfare of conscripted soldiers be made

equivalent to those of career soldiers. Peacetime conscription should be halted, and the military profession should be a voluntary career, akin to other public service roles. Additionally, there should be a constitutional provision allowing for conscientious objection, stating that "No civilian shall be forced to serve as a soldier or perform labor, except in times of war or invasion by a national enemy, when civilians may be conscripted temporarily under a declaration issued by the Prime Minister with the approval of the House of Representatives." Moreover, alternatives to military service, such as public service activities, should be offered.

Keywords: Conscription, Military, Civil Rights

บทนำ

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 (5) กำหนดให้ “บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติไว้” และพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 7 กำหนดให้ “ชายที่มีสัญชาติไทยเป็นทหารตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเอง” โดยที่ปัจจุบันประเทศไทยนั้น ยังมีระบบการเกณฑ์ทหารที่บังคับชายไทยบางส่วนเข้ารับราชการทหารในห้วงเวลาที่ไม่มีภัยสงครามซึ่งนำไปสู่การลิดรอนเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในระดับปัจเจกบุคคล และการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในวัยทำงานออกจากระบบเศรษฐกิจในระดับประเทศ การได้มาของกำลังพลทางทหารของประเทศไทยปัจจุบันจะแยกเป็นทหารประจำการและทหารกองประจำการ ทหารกองประจำการบางส่วนนั้นจะถูกคัดเลือกด้วยระบบการเกณฑ์ทหาร ชายที่มีสัญชาติไทย เมื่ออายุย่างเข้า 18 ปี บริบูรณ์ในพุทธศักราชใด ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินภายในพุทธศักราชนั้น ที่อำเภอท้องที่ที่มีภูมิลำเนาอยู่โดยจะได้รับใบสำคัญ สด.๙ เมื่อลงบัญชี ณ อำเภอใดแล้ว อำเภอนั้นจะเป็นภูมิลำเนาทหารของทหารกองเกินผู้นั้น ภูมิลำเนาทหารเป็นภูมิลำเนาเฉพาะไม่เกี่ยวข้องกับทะเบียนบ้านหรือสำมะโนครัว (สมยศ ขันธควร, 2556 : 25) ภูมิลำเนาทหารมีความสำคัญต่อทหารกองเกินอย่างมาก เพราะเป็นสถานที่ที่ทหารกองเกินต้องไปรับการตรวจเลือก ในแต่ละท้องที่ก็มีจำนวนทหารกองเกินและความต้องการของฝ่ายทหารที่กำหนดมาต่างกัน การอยู่ในภูมิลำเนาทหารที่ต่างกันจึงมีผลต่อการตรวจเลือกเข้ารับกองประจำการ ชายไทย (ทหารกองเกิน) เมื่อมีอายุย่างเข้า 21 ปี ในพุทธศักราชใด ต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตนภายในพุทธศักราชนั้น โดยจะได้รับหมายเรียก สด.๓๕ เพื่อให้มารับการตรวจคัดเลือกในปีถัดไปผู้ใด

ฝ่าฝืนไม่ขึ้นบัญชีทหารกองเกินหรือไม่มารับหมายเรียกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับไม่เกิน 300 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นว่ากฎหมายได้มีการบังคับให้บุคคลที่มีอายุ 21 ปี ไปรับการตรวจคัดเลือก หากไม่ไปจะมีความผิดและได้รับโทษตามกฎหมาย แต่พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ก็ยังเปิดโอกาศให้สิทธิแก่บุคคลบางประเภทได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปเข้ารับการตรวจคัดเลือกการเกณฑ์ทหารได้ 2 กรณี คือ (1) ยกเว้นให้ทั้งในยามปกติและในยามสงคราม ได้แก่ พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์หรือที่เป็นเปรียญและนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์ คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 74 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 เช่น ต้อหิน หูหนวกทั้งสองข้าง ลิ้นหัวใจพิการ หืด เบาหวาน โรคจิต ใบ้ คนเผือก ฯลฯ บุคคลประเภทนี้ต้องไปรับหมายเรียก ฯ ตามกำหนดและเข้ารับการตรวจเลือกตามกฎหมาย เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกเห็นว่ามีอาการตามโรคที่กำหนดในกฎกระทรวงจริง จะปลดเป็นพ้นราชการทหารประเภทที่ 2 (สมยศ ขันธควร, 2556 : 28) (2) ยกเว้นให้เฉพาะในยามปกติเท่านั้น ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้ บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้ นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ และบุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

ทหารเป็นวิชาชีพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ “ความมั่นคงของรัฐ” โดยสาระสำคัญแล้ว คือ การต่อสู้กับรัฐศัตรูภายนอกประเทศ เพื่อดำรงไว้รัฐที่ตนสังกัด การรักษาอำนาจอธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางทะเล หรือทางอากาศ ต่างจะต้องมีกำลังทหารเพื่อปกป้องอำนาจอธิปไตยมิให้ถูกรุกรานจากรัฐศัตรูได้ การใช้กำลังทหารนั้น โดยทั่วไปการใช้กำลังทหารเสี่ยงกับการทำสงคราม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ปัจจุบันกับในอดีตแล้วเห็นได้ว่า ประเทศไทยมิได้มีแนวโน้มจะเผชิญกับสงครามตามรูปแบบอย่างที่ผ่านมา (อาทร จันทวิมล, 2537 : 264) แต่ทว่ากองทัพยังคงมีความต้องการกำลังพลทหารอย่างต่อเนื่องเพื่อปฏิบัติภารกิจให้กับกองทัพ แต่ในทางกลับกันในภาคเอกชน พลเรือนก็ได้มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ให้ยกเลิกการเกณฑ์ทหารเช่นเดียวกัน จึงควรหาวิธีการได้มาของกำลังทหารของกองทัพไทยเพื่อให้อยู่ภายใต้มาตรฐานกรอบสิทธิพลเมือง โดย

จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และพันธกรณีระหว่างประเทศด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบการเกณฑ์ทหารในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497
2. เพื่อศึกษาถึงการเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองที่เกี่ยวเนื่องกับระบบการเกณฑ์ทหารของต่างประเทศ
3. เพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระบบการเกณฑ์ทหารในประเทศไทยภายใต้หลักการแห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการศึกษาและวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสืออธิบาย บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการสัมมนา และตำราวิชาการต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลสารสนเทศ (Internet) และปัญหาสิทธิพลเมืองของชายไทยในการเข้ารับการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่บทสรุปโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหามาตรฐานกรอบสิทธิพลเมืองและการเกณฑ์ทหารในประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 จากการศึกษาพบว่า การบังคับชายไทยบางส่วนเข้ารับราชการทหารในห้วงเวลาที่ไม่มีภัยสงครามซึ่งนำไปสู่การลิดรอนเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในระดับปัจเจกบุคคลและการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในวัยทำงานออกจากระบบเศรษฐกิจในระดับประเทศ และแม้การเกณฑ์ทหารของประเทศไทยยังคงมี

ความสอดคล้องกับหลักกฎหมายสิทธิพลเมืองเนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการของพลเมืองล้วนมีกฎหมายรองรับ แต่อย่างไรก็ตามก็มีประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนและหลักสิทธิพลเมืองอยู่บ้าง ได้แก่ การเกณฑ์พลเรือนไปเป็นทหารในภาวะปกติที่มิใช้ภาวะสงคราม และการปฏิบัติหน้าที่ของทหารกองประจำการที่มิใช้ภารกิจของกองทัพ การเกณฑ์ทหารเฉพาะผู้ชายแต่สำหรับผู้หญิงนั้นได้รับการยกเว้นนั้นอาจขัดกับหลักความเสมอภาค การเกณฑ์ทหารอาจขัดกับกลักการเลือกการประกอบอาชีพเนื่องจากผู้ที่ถูกเกณฑ์ทหารไม่มีสิทธิเลือกการประกอบอาชีพตลอดระยะเวลาที่ถูกเกณฑ์เป็นทหารและอาจเสียโอกาสในการประกอบชีพได้ และการมีทหารบริการซึ่งอาจจะเป็นการใช้แรงงานเยื่องทาส อาจขัดกับหลักกฎหมายสิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชนได้

2. การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองที่เกี่ยวเนื่องกับระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผลการเปรียบเทียบกฎหมายระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส จากการศึกษาพบว่าทั้ง 3 ประเทศ มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารอยู่ แต่ในทางปฏิบัตินั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส ไม่มีการเกณฑ์ทหารแต่จะใช้ระบบสมัครใจเข้ารับราชการทหาร ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการบังคับให้ผู้ชายชาวสหรัฐอเมริกาเมื่ออายุ 18 ปี ต้องขึ้นทะเบียนทหาร แต่สำหรับประเทศฝรั่งเศส กำหนดให้ชายและหญิงเมื่ออายุ 16 ปี ต้องขึ้นทะเบียนทหาร ซึ่งทั้ง 2 ประเทศนี้ มีความแตกต่างกันตรงที่สหรัฐอเมริกาบังคับเฉพาะชาย แต่ฝรั่งเศสบังคับทั้งชายและหญิง สำหรับประเทศรัสเซีย มีการบังคับให้ชายชาวรัสเซียเมื่ออายุ 18 ปี ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 3 ประเทศนี้แม้จะมีความแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีสิ่งหนึ่งที่มีเหมือนกัน คือ มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคัดค้านอย่างมีมโนธรรม เป็นการเปิดโอกาสให้พลเมืองภายในประเทศที่ต้องถูกเกณฑ์ให้ไปเป็นทหารนั้นได้มีโอกาสคัดค้านอย่างมีมโนธรรมโดยเจตนา และสุดจริตใจ เพราะความเชื่อทางศาสนาวัฒนธรรม ว่าการจับอาวุธหรือฆ่าผู้อื่นเป็นสิ่งที่ผิดและบาป และเปิดโอกาสให้ทำหน้าที่อื่นแทนการจับอาวุธเนื่องจากความเชื่อทางศาสนาได้

3. การเสนอแนะในการปรับปรุงระบบการเกณฑ์ทหารในประเทศไทยภายใต้หลักการแห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 จากการศึกษาพบว่า 1) ควรเปลี่ยนมาใช้ระบบอาสาสมัครแทน อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะประเทศไทยมิได้อยู่ในสถานะที่อาจก่อให้เกิดสงคราม หรือมีความขัดแย้งหรือข้อพิพาทระหว่างประเทศที่รุนแรงแต่อย่างใด สำหรับในเรื่องการจัดทหารอาสาสมัคร การให้การศึกษาวิชาทหารแก่นักเรียนนักศึกษาทั้งชายและหญิง อาจมีการปรับหลักสูตรให้นักศึกษาวิชาทหารให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาการ

ทหารที่ทันสมัยขึ้นให้ตรงกับยุคสมัย และเรียนรู้ถึงวิชาการการทหารในอนาคต และควรแบ่งแยกหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารออกเป็นสายวิทยาการรบ และสายวิทยาการสนับสนุน เพื่อก่อให้เกิดผลผลิตในกำลังพลที่ต้องการแต่ละด้าน หากเมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะสงครามสามารถนำกำลังพลที่จบวิชาทหารไปปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละด้านที่ตนนั้นศึกษามาได้ 2) เห็นควรหยุดการเกณฑ์ทหารเข้าเป็นทหารกองประจำการในยามสถานการณ์ปกติ แต่ให้ใช้วิธีการสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการแทนการเรียกเกณฑ์พลเรือนมาเป็นทหาร และควรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่า “พลเรือนในประเทศจะถูกบังคับให้เป็นทหารหรือใช้แรงงานใด ๆ มิได้เว้นแต่เมื่อมีภัยสงครามหรือถูกรุกรานจากราชศัตรู ให้มีการเรียกเกณฑ์พลเรือนมาเป็นทหารเพื่อต่อสู้กับราชศัตรูได้เป็นการชั่วคราว โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ออกประกาศคำสั่งเรียกเกณฑ์โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร” 3) ควรกำหนดสิทธิ และสวัสดิการให้แก่ทหารกองประจำการให้เทียบเท่าทหารประจำการหรือไม่น้อยกว่าสิทธิสวัสดิการค่าแรงขั้นต่ำของกฎหมายแรงงาน ทั้งอัตราเงินเดือน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่ารักษาพยาบาล และค่าเช่าที่พัก รวมทั้งค่ารักษาพยาบาลของคนในครอบครัวและการศึกษาบุตร เปิดโอกาสให้อาสาสมัครทหาร ทหารประจำการ ทหารกองประจำการมีโอกาสได้เข้าศึกษาในโรงเรียนนายทหาร หรือวิทยาลัยนายทหารมากกว่าบุคคลพเรือนทั่วไป เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงในให้บุคคลพลเรือนมาสมัครเป็นทหารอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม 4) ควรเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านอย่างมีมโนธรรม ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UNCHR) มีมติรับรองว่า การคัดค้านการเกณฑ์ทหารโดยอ้างมโนธรรมเป็นการใช้เสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนาโดยชอบ และเป็นไปตามสิทธิในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและขยายความไปว่า ผู้ที่เป็นทหารอยู่อาจพัฒนาเป็นผู้คัดค้านโดยอ้างมโนธรรมก็ได้ และยังเรียกร้องให้รัฐที่มีการเกณฑ์ทหารให้จัดระบบการคัดกรองผู้คัดค้านโดยอ้างมโนธรรมอย่างเป็นธรรม 5) ควรเสนอให้มีทางเลือกในการประกอบกิจกรรมอื่นเพื่อสาธารณะแทนการเป็นทหาร 6) สร้างอาชีพทหารให้เป็นวิชาชีพที่สามารถสมัครได้เฉกเช่นข้าราชการในตำแหน่งอื่น ๆ ทำให้อาชีพทหารเป็นอาชีพที่เกิดจากความสมัครใจและเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้และสวัสดิการรวมถึงความมั่นคงของชีวิต และจะก่อให้เกิดทหารอาชีพที่มีความหลากหลายและยังส่งผลดีต่อคุณภาพกำลังพลโดยรวมภายในกองทัพ อีกทั้งยังเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถช่วยป้องปรามการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารในอนาคตได้อีกด้วย

อภิปรายผล

1. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 นั้น พบว่า ทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 นั้น มีกำหนดระยะเวลารับราชการทหาร 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี และ 2 ปี ตามเงื่อนไขหรือคุณวุฒิของผู้ที่ถูกเกณฑ์ ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดไว้ มีเงินเดือนประจำการอยู่ที่ไม่เกินเดือนละ 11,000 บาท ต่อเดือน ตามประกาศใช้ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราวของข้าราชการและลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ.2567 ส่วนสิทธิ สวัสดิการตลอดระยะเวลาที่เป็นทหารกองประจำการนั้น มีสิทธิรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของรัฐตามเงื่อนไขที่กรมบัญชีกลางกำหนดเหมือนข้าราชการประจำทั่วไป เพียงแต่ไม่มีสิทธิเหมือนทหารประจำการที่สิทธิในการรักษาพยาบาลมีไปถึงบุคคลในครอบครัว ทั้งบิดา มารดา และบุตร ของผู้ที่รับราชการเป็นทหารประจำการ ทหารกองประจำการไม่มีสิทธิลาออกจากราชการ และหากกระทำผิดกฎ ระเบียบ หรือวินัยตามที่กำหนดไว้ ก็จะต้องถูกลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2497 ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถ ปลดออก หรือไล่ออก ก่อนครบกำหนดการรับราชการเป็นทหารกองประจำการ เว้นแต่ถูกลงโทษจำคุกครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ผู้บังคับบัญชาของทหารกองประจำการผู้นั้นอาจจะเสนอปลดออกจากกองประจำการก็ได้ ปัจจุบันประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีระบบการเกณฑ์ทหารที่บังคับชายไทยบางส่วนเข้ารับราชการทหารในห้วงเวลาที่ไม่มีภัยสงครามซึ่งอาจนำไปสู่การลิดรอนเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในระดับปัจเจกบุคคล และการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในวัยทำงานออกจากระบบเศรษฐกิจในระดับประเทศ ดังนั้น รัฐควรให้สิทธิขั้นพื้นฐานบางอย่างกับชายไทยที่จะต้องถูกเกณฑ์ทหาร เช่น สิทธิในการมีชีวิตและการเคารพในความสมบูรณ์ทางร่างกายและศีลธรรม สิทธิความเสมอภาค สิทธิที่จะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน สิทธิในการเลือกการประกอบอาชีพ สิทธิคัดค้านการเกณฑ์ทหารอย่างมโนธรรม สิทธิในการเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิในชีวิตร่างกาย สิทธิที่จะช่วยชาติหรือการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ แทนการเกณฑ์ทหาร และให้เสรีภาพในการคิด เสรีภาพในการเลือกอาชีพ เสรีภาพการแสดงออก ฯลฯ ทั้งนี้ ได้มีข้อมติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร ดังนี้ 1) ข้อมติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่ 1993/84 สรุปได้ว่า การเกณฑ์ทหารในขณะที่ประเทศมิได้เข้าสู่ภาวะสงคราม หรืออาจจะเข้าสู่การสู้รบได้ ดังนั้นการเกณฑ์ทหารต้องเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านโดยเจตนาและสุจริตใจ ด้วยเหตุผลทางศีลธรรมรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการเกณฑ์ทหารนั้นด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเกณฑ์

ทหารที่มิได้เปิดโอกาสให้มีการคัดค้านโดยเจตนาหรือสุจริตใจด้วยเหตุผลทางศีลธรรม จึงอาจขัดกับหลักมโนธรรมหรือหลักศาสนาได้ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Commission on Human Rights resolution 1993/84) 2) ข้อมติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่ 20/2 สรุปได้ว่า ทุกคนมีสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความปลอดภัยในชีวิต ตลอดจนสิทธิเสรีภาพในความคิด มโนธรรม ศาสนา และสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ โดยเรียกร้องให้รัฐทั้งหลายทบทวนกฎหมาย นโยบาย และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการคัดค้านการเกณฑ์ทหารโดยสุจริต รวมถึงพิจารณาทางเลือกอื่นแทนการเข้ารับราชการทหาร (Conscientious objection to military service, The Human Rights Council, A/HRC/20/2)

2. การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองที่เกี่ยวเนื่องกับระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

2.1 ระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีพระราชบัญญัติการคัดเลือกทหาร (Military Selective Service Act) อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการคัดเลือกทหาร ซึ่งได้วางระบบและวิธีการคัดเลือกเอาไว้อย่างละเอียด เช่น การลงทะเบียน การฝึกและรับราชการ ระยะเวลาการรับราชการ และวิธีการคัดเลือก เป็นต้น โดยมาตรา 3 กล่าวไว้ว่า ให้เป็นหน้าที่ของพลเมืองชายทุกคนในสหรัฐอเมริกา และบุคคลชายคนอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งในวันหรือวันที่กำหนดไว้สำหรับการลงทะเบียนครั้งแรกหรือครั้งต่อ ๆ ไป ที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 26 ปี แสดงตนและยื่นต่อทะเบียน ณ เวลา สถานที่ หรือสถานที่ดังกล่าว มาตรา 4 กล่าวไว้ว่า ทุกคนต้องลงทะเบียนตามมาตรา 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 18 ปี 6 เดือนถึง 26 ปี ในเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการลงทะเบียน หรือผู้ที่มีอายุ 18 ปี 6 เดือนและ 26 ปี จะต้องลงทะเบียนตามมาตรา 3 ของบทนี้ ผู้ลงทะเบียนแต่ละคนจะต้องรับการฝึกทันทีเพื่อการจำแนกประเภทและการตรวจสอบ และจะตองจัดประเภทและตรวจสอบทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยเร็วที่สุด เพื่อพิจารณาความพร้อมของเขาให้เข้ารับการฝึกและรับราชการในกองทัพ และผู้ที่ไม่สามารถหรือปฏิเสธที่จะรายงานตัวเพื่อเข้ารับการฝึก จะต้องรับการฝึกในครั้งต่อไป และเมื่อมีความพร้อมให้เข้ารับการฝึกทันที

ระยะเวลาการรับราชการ (b) แต่ละคนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้าสู่กองทัพภายใต้บทบัญญัติของหมวดย่อย จะต้องรับราชการในการฝึกและรับราชการประจำการเป็นระยะเวลา 24 เดือนติดต่อกัน เว้นแต่จะได้รับการปล่อยตัว โอนย้ายเร็วกว่านั้น หรือปลดประจำการตามขั้นตอนที่กำหนดโดยรัฐมนตรีกลาโหม (Military Selective Service Act)

การคัดเลือก มาตรา 5 กล่าวไว้ว่า การคัดเลือกบุคคลเพื่อรับการฝึกและรับราชการจะต้องกระทำในลักษณะที่เป็นกลาง ภายใต้กฎและข้อบังคับตามที่ประธานาธิบดีอาจกำหนด จาก

บุคคลที่รับผิดชอบในการฝึกและรับราชการดังกล่าว และซึ่งในเวลาของการคัดเลือกได้รับการจดทะเบียนและจำแนกประเภท แต่ไม่ได้เลื่อนออกไปหรือได้รับการยกเว้น โดยมีเงื่อนไขว่าในการคัดเลือกบุคคลสำหรับการฝึกและรับราชการจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดๆ เนื่องจากเชื้อชาติหรือสีผิว (1) ห้ามมิให้เข้ารับการฝึกและรับราชการในกองทัพของสหรัฐอเมริกา หากมีอายุไม่ครบ 19 ปี

ข้อยกเว้นจากการลงทะเบียนและการรับราชการ มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า นายทหารสัญญาบัตร เจ้าหน้าที่หมายจับ พนักงานจ่ายเงิน ทหารเกณฑ์ และนักเรียนนายร้อยการบินของกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ นาวิกโยธิน หน่วยยามฝั่ง และหน่วยงานวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม การบริหาร นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยสหรัฐ ทหารเรือตรี สหรัฐอเมริกา โรงเรียนนายเรือ นักเรียนนายร้อย United States Air Force Academy นักเรียนนายร้อย United States Coast Guard Academy ทหารเรือกลาง Merchant Ma- rine Reserve สมาชิกของ United States Navy Reserve นักศึกษาที่ลงทะเบียนในโครงการจัดซื้อจัดจ้างของเจ้าหน้าที่ที่วิทยาลัยทหาร ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม สมาชิกของส่วนประกอบสำรองของกองทัพและหน่วยยามฝั่งขณะปฏิบัติหน้าที่ ผู้ช่วยทูตด้านเทคนิคของสถานทูตและคณะผู้แทนต่างประเทศกงสุลใหญ่กงสุลรองกงสุลและตัวแทนกงสุลอื่น ๆ ของต่างประเทศที่ไม่ใช่พลเมืองของสหรัฐอเมริกาและสมาชิกในครอบครัวของพวกเขาและบุคคลในประเภทอื่น ๆ ที่จะกำหนดโดยประธานาธิบดีที่ไม่ใช่พลเมืองของสหรัฐอเมริกา ไม่ต้องลงทะเบียนตามมาตรา 3 และพ้นจากความรับผิดในการฝึกและรับราชการตามมาตรา 4 เว้นแต่คนต่างด้าวที่รับเข้าพำนักถาวรในสหรัฐอเมริกาโดยชอบด้วยกฎหมายจะไม่ได้รับการยกเว้น

ผู้คัดค้านอย่างมีมโนธรรม (j) ผู้ที่ต่อต้านการเข้าร่วมในสงครามอย่างมโนธรรมในรูปแบบใด ๆ ตาม “การฝึกและความเชื่อทางศาสนา” ไม่รวมถึงมุมมองทางการเมือง สังคมวิทยาหรือปรัชญา หรือเป็นเพียงหลักศีลธรรมส่วนบุคคลเท่านั้น บุคคลใดที่อ้างว่าได้รับการยกเว้นจากการฝึกและรับราชการทหารเนื่องจากการคัดค้านอย่างมโนธรรมดังกล่าว หากได้รับการแต่งตั้งให้ประจำในกองทัพ จะต้องได้รับมอบหมายให้รับราชการที่ไม่ใช่การรบตามที่ประธานาธิบดีกำหนด

ระยะเวลาของการยกเว้นการเลื่อนออกไป (k) ไม่มีข้อยกเว้นจากการลงทะเบียนหรือการยกเว้น หรือการเลื่อนจากการฝึกและรับราชการ ภายใต้หัวข้อนี้ จะต้องดำเนินต่อไปหลังจากเหตุนั้นสิ้นสุดลง

เห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกายังมีกฎหมายบังคับการเกณฑ์ทหารอยู่ คือ พระราชบัญญัติการคัดเลือกทหาร (The universal military training and service 1951) โดยกำหนดไว้ว่าชายระหว่างอายุ 18 – 26 ปี จะต้องลงทะเบียนเผื่อเรียกกรณีจำเป็น และจะต้องเข้ารับการคัดเลือกเพื่อ

ประจำการในกองทัพเมื่ออายุ 19 ปี และจะต้องรับราชการในกองทัพเป็นระยะเวลา 24 เดือน แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการบังคับการเกณฑ์ทหารแล้ว สหรัฐอเมริกาจึงจัดอยู่ในประเทศที่ยังมีกฎหมายบังคับการเกณฑ์ทหารอยู่

2.2 ระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย

การเกณฑ์ทหารของรัสเซียจะเกิดขึ้นปีละ 2 ครั้ง สำหรับผู้ชายอายุ 18 ปี ถึงอายุ 27 ปี โดยเริ่มในตั้งแต่วันที่ 1 เดือนเมษายน ถึงวันที่ 15 เดือนกรกฎาคม และตั้งแต่วันที่ 1 เดือนตุลาคม ถึงวันที่ 31 เดือนธันวาคม ของทุกปี โดยจะต้องไปแสดงตัวที่สำนักงานเกณฑ์ทหาร โดยสำหรับทหารใหม่นั้นจะสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ 1 เดือน ถึง 2 เดือน และตามด้วยขั้นสูงคือ 3 เดือน ถึง 6 เดือน ก่อนที่จะถูกส่งไปยังหน่วยของตนเอง เมื่อทหารเกณฑ์รับราชการครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี แล้วจะต้องปลดเป็นทหารกองหนุนโดยอัตโนมัติ และอาจถูกระดมพลได้ตามกฎอัยการศึก อย่างไรก็ตามรัสเซียยังมีราชการทางเลือกซึ่งให้สิทธิในการเลือกไม่ต้องถูกเกณฑ์เป็นทหาร เช่น บุคลากรทางการแพทย์ เป็นต้น (The Danish Immigration Service, 2022 : 17)

ประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธรัฐรัสเซีย มาตรา 332 กล่าวไว้ว่า การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งกฎอัยการศึก ในช่วงสงคราม หรือภาวะการณ์ขัดกันด้วยอาวุธ รวมถึงปฏิเสธที่จะเข้าร่วมการปฏิบัติการทางทหารหรือการสู้รบ มีโทษจำคุก 2 ถึง 3 ปี และถ้าก่อให้ผลที่เป็นการร้ายแรงจะต้องรับโทษจำคุก 3 ถึง 10 ปี มาตรา 339 กล่าวไว้ว่า การหลบเลี่ยงการรับราชการทหารโดยแกล้งป่วยหรือโดยวิธีการอื่นจะถูกลงโทษจำคุก 5 ถึง 10 ปี

สำหรับการคัดค้านอย่างมโนธรรม รัฐธรรมนูญรัสเซีย มาตรา 59 กำหนดไว้ให้สิทธิพลเมืองมีสิทธิที่จะเปลี่ยนการรับราชการทหารเป็นราชการทางเลือกได้ หากความเชื่อมั่นทางศีลธรรม ศาสนาหรือทางโลกขัดแย้งกับการรับราชการทหาร ซึ่งทางการรัสเซียยอมรับเหตุผลทั้งสามประการนี้ (The Danish Immigration Service, 2022 : 8-9)

เห็นได้ว่าแม้ประเทศรัสเซียจะมีกฎหมายบังคับให้เป็นทหารหรือกล่าวอีกอย่าง คือ กฎหมายเกณฑ์ทหารนั้น แต่ประเทศรัสเซียยังเปิดโอกาสให้สิทธิพลเมืองในประเทศมีสิทธิคัดค้านอย่างมีมโนธรรมที่จะไม่ต้องการรับราชการทหารโดยมีความเชื่อมั่นในทางศีลธรรม ศาสนา และสามารถเลือกรับราชการทางเลือกอื่นแทนการเป็นทหารได้ ผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าแม้ประเทศรัสเซียเป็นประเทศมหาอำนาจทางการทหาร และปัจจุบันยังมีการสู้รบกับประเทศยูเครนและทำให้สูญเสียกำลังทหารไปจำนวนมาก แต่ประเทศรัสเซียยังเปิดโอกาสโดยเล็งเห็นสิทธิพลเมืองให้มีการคัดค้านอย่างมโนธรรม และรับราชการทางเลือกแทนการเป็นทหารได้

2.3 ระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายที่บังคับให้ชาวฝรั่งเศสทุกคนเมื่ออายุได้ 16 ปี จะต้องถูกลงทะเบียนทหาร และชาวฝรั่งเศสมีสิทธิในการสมัครเป็นทหารทุกคน โดยพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับการเกณฑ์ทหารในฝรั่งเศสมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส สำหรับกรอบกฎหมายปัจจุบันที่เกี่ยวข้องการเกณฑ์ทหารและการสมัครเป็นทหารของกองทัพฝรั่งเศส มีระบุไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ (Code de la defense) ซึ่งเป็นเอกสารทางกฎหมายหลักที่ใช้ควบคุมกองทัพฝรั่งเศส รวมถึงการเกณฑ์ทหาร โดยให้กรอบทางกฎหมายสำหรับองค์กร หน้าที่และอำนาจของกองทัพ Article L4132-6 ทหารที่รับราชการตามสัญญาจะถูกคัดเลือกตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และสัญญาสามารถต่ออายุได้ Article L4132-11 ชายและหญิงชาวฝรั่งเศสสามารถเข้ารับราชการโดยมีสถานะเป็นทหารได้ ภายใต้สัญญาอาสาสมัครในกองทัพและสามารถต่ออายุได้ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา และกฎหมายอีกฉบับคือประมวลกฎหมายการรับใช้แห่งชาติ (Code du service national) ได้กำหนดพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับการเกณฑ์ทหารในฝรั่งเศส Article L113-1 โดยชาวฝรั่งเศสทุกคนที่มีอายุ 16 ปี จะต้องลงทะเบียน Article L116-1 ชายหญิงชาวฝรั่งเศสที่อยู่ภายใต้พันธกรณีของการรับราชการแห่งชาติซึ่งด้วยเหตุผลด้านมโนธรรมที่ประกาศตนต่อต้านการใช้อาวุธส่วนตัวนั้น อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบทนี้ จะต้องยอมรับปฏิบัติตามพันธกรณีของตน ไม่ว่าจะในราชการพลเรือนที่เป็นของฝ่ายบริหารของรัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่น หรือในองค์กรที่มีอาชีพทางสังคมหรือมนุษยธรรมซึ่งประกันภารกิจที่เป็นประโยชน์โดยทั่วไป โดยได้รับอนุมัติภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยกฤษฎีกาของคณะกรรมการกฤษฎีกา Article L121-1 ชายและหญิงสามารถสมัครเข้ารับราชการทหารในฐานะอาสาสมัครในกองทัพได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา L. 4132-6 , L. 4132-11และ L. 4132-12 ของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ และ Article L121-2-1 ชาวฝรั่งเศสที่เป็นอาสาสมัครในกองทัพยังคงเป็นทหารกองหนุนอยู่ตลอดระยะเวลา 5 ปี นับแต่สิ้นสุดการเป็นอาสาสมัครในกองทัพ

3. การเสนอแนะในการปรับปรุงระบบการเกณฑ์ทหารในประเทศไทยภายใต้หลักการแห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 พบว่ามีงานวิจัยที่เร่งเห็นถึงปัญหาการเกณฑ์ทหารในประเทศไทยไว้หลายท่าน เช่น พุฒิชัย เภาพงษ์ (2561) ศึกษาถึงปัญหาเรื่องเสรีภาพในการประกอบอาชีพของชายไทยที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 วรรคแรกเป็นหลักประกันแก่บุคคลทุกคนและเป็นสากลว่า บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ซึ่งหมายความว่าจะประกอบอาชีพใด ๆ ก็ได้ โดยที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะใด และไม่เป็นการเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาถึงข้อยกเว้น ตามมาตรา 40 วรรคสองด้วยคือการจำกัดสิทธิเสรีภาพ

ดังกล่าวในวรรคหนึ่งนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ประเด็นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชายไทยในการประกอบอาชีพ คือในกรณีที่ตนมีงานรองรับอยู่แล้วและมีฐานเงินเดือนที่สูงกว่าการเป็นพลทหารทั้งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พุทธศักราช 2541 ยังมิได้มีการบัญญัติคุ้มครองแก่พลเมืองที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการคงมีแต่เพียง มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พุทธศักราช 2541 บัญญัติว่า “ให้ลูกจ้างมีสิทธิลาเพื่อรับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพรั่งพร้อมตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร” และบัญญัติว่า “ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างในวันลาเพื่อรับราชการทหารตามมาตรา 35 เท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลาแต่ปีหนึ่งต้องไม่เกินหกสิบวัน” ซึ่งหมายถึงกรณีที่ลูกจ้างได้รับหมายเรียกให้เข้ารับราชการทหารเพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหารและเพื่อทดลองความพรั่งพร้อม ในฐานะที่ลูกจ้างเป็นกำลังพลสำรองตามมาตรา 4 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พุทธศักราช 2558 เท่านั้นซึ่งมิได้หมายความรวมถึงกรณีที่ลูกจ้างต้องรับราชการทหารกองประจำการเนื่องจากจับสลากได้ใบแดง ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 28 ทวิประกอบกฎกระทรวงฉบับที่ 37 (พุทธศักราช 2516) ข้อ 6 แต่อย่างใด ธวัชชัย ผลสะอาด (2560) ศึกษาถึงปัญหาข้อโต้เถียงเรื่องการเกณฑ์ทหารขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะหมดไปจึงสมควร “ยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหาร” ตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2494 และเปลี่ยนมาใช้ระบบการจัดการกำลังสำรองแบบสมัครใจแทนอย่างเช่น ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เพราะประเทศไทยมิได้มีสงคราม หรือ สภาวะคับขันเรื่องข้อพิพาทในทางระหว่างประเทศรุนแรงแต่อย่างใด สำหรับในเรื่องการจัดการกำลังสำรอง การให้ศึกษาวิชาทหารของนักเรียนชาย อาจจะมีการปรับหลักสูตรให้นักเรียนมัธยมชายได้รับการศึกษาวิชาทหารในหลักสูตรภาคบังคับ และสำหรับเด็กผู้ชายที่มีปัญหาด้านสุขภาพก็จัดหลักสูตรในลักษณะเหล่าสนับสนุน หรือทำหน้าที่บริการสาธารณะ และมีสวัสดิการให้แก่นักเรียน โดยถ้าเป็นนักเรียนหญิงอาจใช้ระบบเลือกสมัครใจในการเข้าเรียน โดยมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาการฝึกทหาร พ.ศ.2503

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนระบบทหารจากทหารเกณฑ์มาเป็นระบบแบบสมัครใจนั้นยังคงเป็นเรื่องที่อยากเนื่องจาก กองทัพไทยยังคงยึดติดแบบระบบเดิม ๆ ไม่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง ประกอบกับการเปลี่ยนมาใช้ระบบแบบสมัครใจนั้นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้พลเมืองในประเทศมาสมัครเป็นทหาร และผู้ศึกษายังพบว่าหากเป็นการลงทุนด้าน

งบประมาณเพื่อสร้างแรงจูงใจ เช่น เพิ่มเงิน เพิ่มสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ให้เทียบเท่ากับทหารประจำการ หรือให้ผู้ที่สมัครเป็นทหารมีสถานะเป็นทหารประจำการ โดยยกเลิกสถานะทหารกองประจำการนั้น ก็จะเป็นการลงทุนด้านงบประมาณที่คุ้มค่า เพราะกองทัพไทยจะได้ทหารที่เป็นมืออาชีพ จะทำให้กองทัพมีศักยภาพและเป็นกองทัพที่ทันสมัยได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. (6 เมษายน 2560).

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 71 ตอนที่ 13ก, (16 กุมภาพันธ์ 2497).

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง.

พุฒิชัย เภาพงษ์ (2561), *ปัญหากฎหมายการเรียกพลเมืองเข้ารับราชการทหารกองประจำการ*. การศึกษาอิสระ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นได้จากhttp://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6012019051/1573112972d108103a90a32fd937f1a3827411d40c_abstract.pdf

สมยศ ขันธควร, (2556), *ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ 2497 ของเยาวชนชายไทยในจังหวัดนครปฐม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ธวัชชัย ผลสะอาด (2560), *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารและการจัดการกำลังสำรอง*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 8 (2). หน้า 44-54.5, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559). 81-82.

อาทร จันทวิมล, (2537), *ประวัติของแผ่นดินไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย, หน้า 264.

Code du service national. Code de la défense.

Conscientious objection to military service, The Human Rights Council, A/HRC/20/2 Military Selective Service Act

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Commission on Human Rights resolution 1993/84

Russia, An update on military service since July 2022: The Danish Immigration Service, The universal military training and service 1951